

Je mogoče pripisati vrednost vsem ekosistemskim storitvam, ki jih nudi gozd?

Gozdovi imajo številne funkcije. Nekatere od njih, npr. pridobivanje lesa, je razmeroma preprosto ovrednotiti, medtem ko je druge (estetska vrednost, čiščenje zraka ...) skoraj nemogoče. V okoljevarstvu se je pred časom začel uveljavljati izraz ekosistemska storitev, prek katerega naj bi sistemsko ovrednotili koristi, ki jih imamo ne samo od gozda, ampak tudi od narave na splošno.

Številka vestnika, ki je nastajala čez poletne mesece, se osredotoča predvsem na proizvodne funkcije gozda. Prvi prispevek obravnava vpliv naklona terena na poškodbe tal pri gozdni proizvodnji. Pri spravi lesa naklon terena poveča obremenitev na nižje ležečih kolesih. Enakomerneje, ko so kolesa obremenjena, manjša je globina kolesnic in s tem manjše poškodbe tal. Če lahko zelo preprosto ovrednotimo ceno lesa, ki ga po vlakih prepeljemo na gozdno cesto, pa težje ovrednotimo ceno škode, ki jo povzročijo napačno načrtovane vlake in sečne poti ter njihova nestrokovna uporaba. Škoda se nanaša tako na porušeno strukturo tal kot tudi na ves mikro- in makrosvet v gozdnih tleh ter vpliva na njihovo mesto v nadaljnji prehranski in ekološki verigi. Način dela v gozdu mora omogočati, da je po končanem posegu v gozdni ekosistem v čim krajšem času mogoča vzpostavitev prvotnega stanja. Na področju gozdnih prometnic obstajajo programi, kot je npr. iFOS, ki omogoča ugotavljanje vpliva naklona terena na mejno vrednost vode v tleh, pri kateri je vožnja izbranega stroja na posameznih tleh še okoljsko sprejemljiva. Pri tem je potrebno upoštevati tudi delež humusa in skeleta v tleh. Uporaba tovrstnih orodij bi morala postati stalnica pri gozdarjih, ki načrtujejo gozdne prometnice, obenem pa tudi pri strojnikih, ki jih uporabljajo.

Drugi članek se osredotoča na tako imenovane druge gozdne dobrine; pridobivanje medu v gozdovih. V nekaterih delih Slovenije je gozdni med pomemben vir zaslužka, ki je tesno povezan s pravilno lokacijo in časom postavitve panjev. Pri tem je zelo preprosto postaviti ceno enemu kilogramu medu. Težje bi bilo ovrednotiti pomembnost čebel, ko te nabirajo nektar in s tem oprahujejo določena drevesa in druge rastline ter jim tako omogočijo razmnoževanje ali da nabirajo mano različnih vrst žuželk in tako vplivajo na prehrabno verigo nekaterih ptic. Leta 2006 sta raziskovalca Losey in Vaughan ocenila vrednost storitev, ki jih opravijo žuželke v ZDA, na 57 milijard dolarjev na leto. Upoštevala sta naslednje koristi za gospodarstvo: oprahujevanje rastlin, njihovo vlogo v prehrani divjih živali, odstranjevanje in dekompozicijo iztrebkov živali ter omejevanje škodljivcev.

Tretji prispevek je namenjen urbanim drevesom, ki so navadno razmeroma nezanimiva z vidika ekonomske vrednosti lesa, vendar pa imajo urbani gozdovi in urbana drevesa izjemno pomembne ekološke in socialne funkcije: izboljšujejo kakovost zraka, ugodno vplivajo na temperaturo in vlažnost zraka, zmanjšujejo površinski odtok vode, ugodno vplivajo na mentalno in fizično zdravje ter počutje ljudi. Predstavljajo habitate za prostoživeče živali, s čimer povečujejo biotsko pestrost v okolju. Premišljeno razporejena drevesa zmanjšujejo potrebe po hlajenju stavb ter ugodno vplivajo na vrednost nepremičnine.

Kakšna je torej cena gozda? Glede nujnosti določanja vrednosti narave se pojavljata dve stališči. Ena stran želi določiti jasne kvantitativne kriterije njihove vrednosti. Menijo, da bi bilo načrtovanje in reševanje konfliktov ter težav različnih interesnih skupin tako bolj objektivizirano in lažje. Vsaka storitev gozda bi bila namreč lahko ovrednotena s ceno. Drugi pa se s konceptom ne strinjajo v celoti, saj z nalepkami s ceno gozd opišemo kot blago. Vsako blago pa je nazadnje tržno in zamenljivo, kar pa gozd nikakor ni.

Mitja Skudnik in Polona Hafner